

Handläggare
Henrik Nerlund
Telefon: 08-50829767**Till**
Stadsbyggnadskontoret

Kristinebergs slott 11 m.fl., förslag till detaljplan för del av fastigheten, 2022-01535

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan.

Ärendet

Föreliggande ärende omfattar två nya kvarter som ska uppföras vid Lindhagensgatan och Nordenflychtsvägen. Rådet behandlade kvarteren i den större detaljplanen för området som var på samråd 2017, se bilaga. Gestaltningssidén bygger på att stenstadens sammanhållna skala och slutna kvarter i området placeras i en grupp om fyra som innesluter ett hörnslutet torg, där våningsantalet trappar ner mot den inre platsen. De två aktuella kvarteren bröt sent i detaljplaneprocessen ut ur förslaget efter kritiska synpunkter från den angränsande läkemedelsfabriken. I det aktuella förslaget har en tidigare bostadsdel ersatts med ett kontorshus för att möta de inkomna synpunkterna. Övriga ändringar är mycket små och bedöms fungera väl med kvartersgruppend grundgestaltning. Skönhetsrådet står kvar vid sina synpunkter från 2017 och tillstyrker förslaget. Särskild hänsyn bör tas till fasadgestaltningen i hörnet mellan de två huvudgatorna, där en mer elaborerad balkongarkitektur kan vara en möjlig förstärkning av uttrycket.

Ärendet är avgjort med av rådet till sekreteraren delegerad rätt till beslut.

Bilaga till yttrande SR 2025/22

2017-05-06

Dnr: SR-03.02-0116-2017

Handläggare
Cecilia Skog
Telefon: 08-50829766**Till**
Stadsbyggnadskontoret

Hornsbergskvarteren, del av Kristinebergs Slott 10, detaljplan

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill Skönhetsrådet anföra följande.

Stadsbyggnadskontoret planförslag innehåller totalt 8 kvarter, fyra för bostäder, två för kontor, ett för hotell och ett med idrottsanläggning. Till planen hör också ett parkeringshus placerat under Essingeleden. Planen omfattar en del av slottsparken med Kristinebergs IP samt inkluderar en nyanlagd park mellan idrottsanläggningarna.

En stad för alla

Skönhetsrådet har tidigare yttrat sig över det program som ligger till grund för stadsutvecklingsområdet Nordvästra Kungsholmen. Programmet utformades för en helt ny stadsdel i ett massivt tillväxtryck och enligt bebyggelseidealet den traditionella stenstaden med slutna kvarter, i mycket som svar på en önskan om en återgång till stenstadskarakter och satt i motsats till förortsbebyggelse.

Rådet betonade år 2001 att utvecklingen i Hornsberg kunde vara det första decenniets viktigaste stadsbyggnadsfråga i Stockholm och att programmet borde sättas i relation till lärdomarna från byggandet av Hammarby Sjöstad. Rådet ställde frågan om vilken stad vi vill bygga och för vilka grupper denna stad ska byggas. Särskild vikt la rådet på utformningen av bostadsgårdar och möjligheterna för barn att växa upp i området.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

105 35 Stockholm
Telefon 08-50829767
Växel 08-508 290 00
skonhetsradet@stockholm.se
skonhetsradet.stockholm

I dag vet vi att det finns mycket stora kvaliteter i det område som till sina största delar är färdigbyggt.

I det område som nu frigörs för bebyggelse i och med att Hornsbergsdepån för bussar flyttas till Tomtebodan och att Triangelntomten kan bebyggas formas kvarter för bostäder, kontor, idrott och hotell i ett läge som länge ansetts som stadsdelens mest centrala. Planmönstret följer programmets vision om stenstadens slutna kvarter och förslaget visar en stadsmiljö som riktar sig inåt mot ett välstuderat torg och som reser sig mot planområdets utsidor. Exploateringen är tät men också hög och rådet noterar att det gränsar mot den höjd där byggnadskroppar inte längre uppfattas som delar av kvartersstadens gripbara volymer, följande den s.k. mänskliga skalan, utan istället upplevs som höga skivhus. Exploateringen ger också gårdsmiljöer som i viss mån har brister, i synnerhet som förskolegård och rådet vill bestämt hävda att de långsiktiga kvaliteterna i stadsbyggandet skulle gagnas av ett omtag vad gäller förskolans placering. Rådet diskuterade ett flertal alternativa lösningar under mötet, ett byte av placering så att förskolan ges den tomt som avsatts för hotell skulle kunna vara en lösning. Klart är dock att förskolan måste prioriteras på annat sätt i planeringen än vad som är typiskt för inplacering av förskolor i redan exploaterat område. Här är marken obebyggd och kan ge möjligheter till samma kvaliteter för förskolebarnens ytor som är generella i ytterstaden.

Gestaltningens betydelse för stadsrummet

När rådet granskade programmet för stadsutvecklingsområdet varnade rådet för områdets uniforma och monumentala karaktär med byggrätterna fördelade i stora kvarter med få byggherrar men betonade också att det kunde motverkas med ett mer organiskt uttryck. 2003 fick rådet en genomgång av de arkitektoniska strategierna och färgprogram för stadsdelen. 2005 kom kvalitetsprogrammet på remiss. De element som tydliggjordes för stadsmässiga kvaliteter var en jämn taklinje, konsekvent behandling av byggnaders hörn, indragna våningar, balkonger och färgskala.

För kvarteren som nu utformas finns tvingande krav på aktiva och attraktiva bottenvåningar, förutom mot leden, den jämna takfoten och generella riktlinjer vad gäller restriktivitet mot balkonger, som för resten av Nordvästra Kungsholmen. Rådet noterar dock flera kvarterslånga fasader med enhetligt utformad gestaltning, ett arkitektoniskt förhållningssätt som skapat problem väl kartlagda i förtätningsprojekt under senare tid (jämför med delar av Hammarby sjöstad likväl som Blåsut). Enhetligheten, monotonin, avsaknad av uppdelning av byggnaden i enskilda volymer efter trapphus ger ett intryck som stämmer dåligt med de varierande stadsmiljöer som är typiska för kvartersstaden. Det är klargjort att det inte räcker med

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 08-50829767
Växel 08-50829000
henrik.nerlund@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

färgfält i fasad för att skapa uppdelningen utan att variationer i trappning, material, plasticitet osv krävs för de kvaliteter man vill uppnå. För flera av fasaderna återstår den bearbetningen att göra. Här vill rådet föreslå att en mer generös tillåtelse till enstaka balkonger i vissa lägen kan skapa den dimensionalitet som saknas och att färgsättningen bör stämmas av mot varmare och inte mörkare kulörer. På den skurna fasaden mot Nordenflychtsvägen skulle exempelvis stiligt placerade balkonger kunna utgöra ett särskilt effektivt fasadelement.

Hotellet och idrottshallen i kvarterets delar mot idrottsplatsen och parken är friare utformade. Rådet noterar också att Paul Hedqvists läktare till Kristinebergs IP lånat ut sin form till överbyggnaden i bostadshuset i kvarter 4, tydligare konceptuellt redovisad i arbetsmodellen än i gestaltungsprogrammets illustrationer. Rådet anser att det inte är ointressant med en studerad utformning i den front som reser sig mot idrottsplatsen och parken men att den välfunna detaljen kan skärpas av en mer subtil utformning. Frågan om kopplingen till idrottsplatsen föranledde dock rådet att ställa frågan om bostadshusets orientering mot bollplanen och påminna om att ljud och ljus ofta innebär störningar för boende i motsvarande lägen och att planeringen för bostadshuset bör ta höjd för dessa frågor redan nu.

Essingeleden

För rådet stod det 2001, i svaret över programmet, klart att det behövdes en tydlig strategi för Essingeledens bullerskydd och rådet beklagar att man 2017 inte kommit längre med frågan än den lösning med kontorsbyggnader och mellanliggande glaspartier som redovisas mot leden.

Det gestaltungsmissiga grepp som är möjligt mot Essingeleden bör däremot inte genomsyra byggnadernas alla sidor. Byggnadssätt i en infrastruktur där man rör sig som trafikant i hög fart kan tillåta, till och med gagnas av, megastrukturer men i den trängre gatumiljön med glesare trafik blir gestaltningen främmande. Fasaderna i kontorskvarteret bör därför få en mer arbetad gestaltning som motverkar karaktären av att vara kontorskomplex mot en trafikled (jmf uppförda byggnader i Ursvik, Rissne, Järva).

Det är inte mer än 500 meter till närmaste tunnelbana men området karaktäriseras ändå av en svårighet i orienteringen som gör att den upplevs som svårorienterbar avseende kollektivtrafikpunkter. Naturligtvis bidrar Essingeledens dragning genom stadsdelen till det största orienteringsmässiga problemet.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 08-50829767
Växel 08-50829000
henrik.nerlund@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Kungsholmens ekar

Rådet vill betona att det står klart att det finns världsunika värden i en samling av gamla ekar och att det bestånd som fortfarande finns på Kungsholmen är oerhört värdefullt. Rådet diskuterade märkesträd som Birger Jarls ek och behovet av skyddsföreskrifter i miljön, trots att den står på allmän platsmark, och grupperingen av träd i allmänhet. Det saknas en trädinventering i det material som remitterats, vilket är nödvändigt för bedömningen, men träden bör också behandlas med tydligare strategi i plantmaterialet än i en separat bilaga.

Sammanfattning

Skönhetsrådet tillstyrker detaljplaneförslaget för Hornsbergskvarteren och Triangeltomten och anser det vara rätt att fortsätta stenstadens grammatik så som den utformats för de tidigare bebyggda delarna i Nordvästra Kungsholmen. Rådet anser dock att höjderna närmar sig volymer som gränsar till den traditionella stenstadens kvaliteter och att det krävs mer välstuderad gestaltning av fasadpartier för att få de kvaliteter som uppfattas som stadsmässiga, detta gällande bostadshus så väl som kontorshus. rådet anser det också av största vikt att frågan om förskolan placering prioriteras. Rådet anser också att frågan om Kungsholmens ekar måste hanteras med större allvar i planmaterialet.

Stockholm som ovan

RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHETAnders Bodin
OrdförandeHenrik Nerlund
Sekreterare

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2025-02-20